

Magyar Haditengerészet

Hozzáadta: tomcat

2004. október 17. Vasárnap 16:08

Utolsó frissítés 2007. szeptember 01. Szombat 20:03

Sajnos nincs magyar nyelven kiadott irodalma a Magyar Haditengerészet történetének, ezért álljon itt néhány szó az elfeledett hadinemről.

Magyar Haditengerészet

W. A. Kaunitz herceg terjesztett annak idején leiratot az 1780 és 90 között uralkodott II. József elöl, amiben kifejtette az Osztrák-Magyar tengeri kereskedelmi hajászás állapotát, és az adriai kalózok (!) károkozásait: "Az osztrák tengeri kereskedelmi hajászás láte bizonytalan. A kárlé minden barátságpolitikai megmozdulása halálos csapást mérhet kereskedelmünkre. (...) Csak érés hadi flotta képes arra, hogy ezt a fenyegetést csapást megelőzze, vagy legalább megakadályozza. (...) II: József megfogadta a tanácsokat, és 1786-ban Triesztbe irányította a Habsburg-fennhatásig alatti, németalföldi német LE JUSTE és LE FERME nevű, 20-20 fős kuttereket. Ezzel megvetette az 1918-ig fennállott császári (1889-től "és") királyi haditengerészet alapjait. A központi parancsnokság 1786-1797 között Triesztben, majd 1806-ig Velencében volt. 1809-ben ismét Triesztben, azután 1814-48 között Velencében. II. József vállalta fel a haditengerészet lobogóját fekete-sárga-piros-fehő-pirosra. A flotta Paulucci altengernagy vezetés alatt 1835-ben összesen 52 hajóval rendelkezett, amelyek sikeresen védelmezték a gőzvezető kalóztól a Birodalom kereskedés és postaszolgálati hajóit. Az ARETUSA sárner 1824-ben, a CAROLINA korvett 1826-ban, az ELISABETTA sárner 1827-ben egyszerre két, a BRAVO trakabel szinten két kalózhajót semmisített meg a tengeren. 1840-ben a cs. és kir. hajóhad elszárolt vett részt flottademonstrációban, Beirút partjainál, amiből tengeri szeszcsapás kerekedett a felvonult nemzetek hajói (Oroszország, Poroszország, Anglia, és a Habsburg Birodalom) között. Ez végül a Cs. és Kir. és az angol haditengerészek partraszállásával, és a mai Szidón erdejének elfoglalásával végződött. 1866-ban a császári és királyi hajóhad a kétéves egységbe állított: 1 csavarosgőzhajó, 15 fregatt és korvett (gőzvezetővel), 13 csavaros fregatt és korvett, 9 kerek és csavaros fregatt és korvett, a lagóflotillában, 6 a Garda-tavon, 1 a Dunán, valamint 14 kárlé német rendeltetésű kerek és gőzvezető. A gőzvezetőli és egységbe állított: 2 fregatt, 2 korvett, 7 brig, 5 és szás, 18 kisebb evezős-vitorlás és korvett. A szervezeti felépítését az árnyék megemlékező, hogy 1862-ig a bőszi Hadászati Minisztérium alá tartozott, 1862 decembertől az akkor felállított Tengerészeti Minisztérium katonai részlege alá, ugyanakkor a Haditengerészeti Főparancsnok elnevezése Tengerészeti Parancsnokságra módosult. 1865 július 27-én a Tengerészeti Minisztériumot megszüntették és a haditengerészetet visszahelyezték a Hadászati Minisztérium alá, mint Haditengerészeti Szekciót. Ez így maradt egészen 1918-ig. A haditengerészet állandóan az uralkodó közötti rendelkezése alá tartozott, a mindenkori miniszternek vagy főparancsnoknak mindig ki kellett érnie az uralkodó véleményét és hozzájárulását minden intézkedéshez (pl. hajók építése vagy leszerelése). A tisztikar utánpótlását 1814-48 között a Velencében szülő Tengerészeti Kollégium adta, 5 év köpzi idővel. 1849-ben Triesztben állították fel újra az intézményt, 3 esztendővel. 1852-ben Tengerészeti Akadémia rangjára emelték, amelyet 1852-ben Fiumába, majd rövid időre Triesztbe telepítettek. 1860-ban az iskolát tengerészkadét-tanfolyammá alakították, majd 1866-ban feloszlatták. Ugyanekkor azonban megalapították a Fiumei Tengerészeti Akadémiát, amely egészen 1918-ig működött. A hajóron és a haditengerészet hajóin további gyakorlati köpzi. Aki elgőzte az akadémiát azt átvette a haditengerészet II. osztályú kadétoként hajóra került. Egy év elteltével jelentkezhettek a tengerésztiszt tanfolyamra, amit mint I. osztályú kadét végzett el. Ezután, ha sikeres vizsgát tett, elállított tengerészsás. Ekkor került tiszti állományba. Ásabb egy év után ásabb vizsgával lehetett sorhajászás, és sabb fregattnagy. A rendfokozati elnevezések a cs. és k. haditengerészet fennállása alatt alig változtak.

A hajás szolgálatot teljesők (tengerészek) rendfokozatai:

-
Lobogásstisztek vagy tengernagyok: tengernagy, altengernagy, ellentengernagy.

-
Tisztisztisztek: sorhajás kapitány, fregattnagy, korvettnagy.

Főtisztek: I. oszt. sorhajászhadnagy (később: sorhajászhadnagy), II. oszt. sorhajászhadnagy (később: sorhajászhadnagy, 1909-től: fregatthadnagy)

Zászlósok: I. oszt. tengerészkapitány (1909-től: tengerészsászlós ha a 2. Átv utájn vizsgájtett), II. oszt. tengerészkapitány a tengerészkapitányok osztályozása megszünt.

A korvetthadnagyi rendfokozatot csak tartalékos tisztek kapták, a tengerésztiszt-jelölt fokozatot azok, akik gimnáziumi érettségi utájn kerütek a haditengerészethez, és ott egy éves tengerésziskoláit végeztek. A kapitányt kardbojtja m arany, hanem fekete színnel. A legnagyobb hajók a sorhajók voltak, az ágyúk száma volt az osztályozás alapja. Az I. osztályú hajón 101 vagy több, a II. osztályúon 91-100, a III. osztályúon 61-90 ágyú volt. A sorhajók utájn a fregatt kávetkezett. Kálátnál nem csak a hajó máretében, hanem felépítésében is volt. Jellemzője a felépítés fedélzet, az alacsony oldalmagasság, a kiváló manőverező képesség, és a nagy sebesség. Kezdetben 24, majd 30 ágyút hordott egy fedett tétegsorban. A fregattnál kisebb, de hasonló a korvettnél. Ágyúit nyitott fedélzeten, nem zárt tétegsorban helyezkedtek el. A briggtől vagy háromrészes kánnal hadihajó volt, 4-12 ágyúval, amelyeket a felső fedélzeten helyeztek el mellvéd mögött. A goelet a brigghoz hasonló, de névitorlázati hajó volt, karcsóbb testtel, 2-4 ágyúval. 1894-ben összesen 1151 tengerésztiszt volt a haditengerészet állományában, közülük 183 volt magyar szárműk 1910-re 258 fűre nűvekedett. 1913-ban 314 volt, az 1748 fűs tiszt állományában, a 19437 fűs állásútszámban

EZ A FLOTTA VOLT AZTÁN AZ, AMELY TELJESEN MEGHAGYVA HARCOLTA VÉGGIG AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN FRANCIA, A BRIT ÉS AZ OLASZ HAJHAD ELLEN, AMELYEKET MEG AZ AMERIKAI ÉS A JAPÁN EGYSÉGEK IS TÁMOGATTÁK. EZ AZ EGYESÉLT ANTANT FLOTTA SEM VOLT KÉPES LEGYÁZNI, TÖRDRE KÉNYSZERŐTEN VESZTESGÉGEIK PEDIG SOKSZOROSAN MEGHALADTÁK A CS. ÉS KIR. HADITNEGERŐSZERŐT.

Felhasznált irodalom: Dr. Csonkáróti Károly elásza Greguss Gyűrgy cs. és kir. haditengerészeti apród "Utazás Keleten a felsőge "Zrinyi" korvettnél 1881" c. naplájja kiadásához (Optimum Kiadó Bp. 1988).